

Kerényivel, aki azt mondta, hogy esetleg író legyen vagy valami egyéb tekintélyes hazánkfia. Hát mondjuk, századunk egyik legtekintélyesebb hazánkfia, Szent-Györgyi Albert professzort sem nagyon tudnám a Nemzeti Színház élén elképzelni, pedig ő valóban szerette a szín-házat, a szegedi fiatalok az ő szárnyai alatt nőttek nagyra, és lettek a háború előtti magyar szín-ház fontos alternatívjai.

Olyasmit is hallottam, hogy szóba jöhetne olyan idegenbe szakadt hazánkfia, aki színházi vagy irodalmi téren, inkább irodalmi téren, valamilyen módon tekintélyt vívott ki, vagy legalábbis ezt állítja magáról, mert ez a gyakoribb. De olyan ember sem kell, aki nem tudja, hol lakott Vörösmarty Mihály, és nem kell színházidegen rajongó sem, ez olyan jellegzetes emberfajta, aki él-hal a színházért, és attól kezdve, hogy ő oda belépett,

minden tetszik neki, ami az ő égíze alatt született.

Olyan sem kell, akinek fogalma sincs, hol terem a forint, mert ma a művészeti igazgatónak egy kicsit menedzsernek kell lennie, vagy legalábbis érteni kell a menedzserséghez, még akkor is, ha a művészeti vezető igazgatót vagy művészeti vezető főrendezőt olyan menedzserigazgató segíti, aki megágyaz neki és megcsinálja az utat ahhoz, hogy dolgozni tudjon, hogy meg tudja valósítani a művészi álmait. Egyébként ilyen embert is nagyon nehéz találni, elképzelhető, hogy a kettőt együtt könnyebb.

Osszegezve: az igazgató olyan tapasztalt, helyismerettel rendelkező színházművész legyen, aki képes napi tizenhat órát piruettezve, mosolyogva, kezében selyemkorbáccsal táncolni a szakadék mellett, esetleg fölött.

lyen, néhány alkalommal színvonalát tekintve a világ legjobbjai közé röpitve azt.

A Nemzeti Színház - úgynevezett hagyományörző játékmódja mellett - részben meg-próbálta integrálni a máshol elért eredményeket, részben - szűkebb mozgásterén belül - önmaga is tett értékes kísérleteket a megújulásra, no-ha lelki és fizikai energiáinak jelentős részét hosszú - immár emberöltőnyi - távon más dolgok is lekötötték. Világosan látható, hogy a Nemzeti Színház ma már idős vagy idősödő művészei az elmúlt évtizedek során - sokszor magas színvonalú művészi munkájuk mellett - szerelmesen őriztek valamit a lelükben, őrizték az igazi Nemzeti Színházat, a Nemzeti Színház épületét, a nemzeti színházi értékeket, gondolatot, eszmét s igazi lojalitást, a Nemzeti Színházhoz való lojalitást. Őrizték azért, hogy továbbvigyék, tovább-adják, továbbörökítsék azt, amit ők hoztak, kaptak, örökölték. Őrzik még mindig, pedig az öregedés miatt egyre reménytelenebbnek látják, hogy „ideiglenes” száműzetésük, méltatlan, erőszakos kitelepítésük valaha is véget érne.

Az újszerűség, a megújulás néha a régi értékek megkérdőjelezésének, megtagadásának - mítoszok, szentségek lerombolásának fájdalommal jár. A megalázott, kitelepített, esetleg küldetéstudatában is kigúnyolt, meggyalázott ember, aki joggal érezheti, hogy a terhek nehezét ő hordta kisebesedett vállán akár évtizedeken át, ezeket a fájdalmakat nyilván nehezebben viseli. Ezt meg kell érteni, kötelező megérteni.

Leegyszerűsítve: nem érvényes tehát egyfelől, hogy ami új, az jó, ami hagyományos, az rossz, de ugyanúgy nem érvényes másfelől, hogy ami új, az minden esetben a régi értékek ellen van, ami pedig hagyományos, az minden megújulásra képtelen.

Fentiekből kitetszik, hogy a szakmát egy rég-ről hozott, hosszú időn át kialakult esztétikai hasadás osztja meg. Ez a megosztottság részben valós, részben látszólagos. Ezt a részben valós esztétikai kettéhasadást a rendszerváltás nyomán - úgy tűnik - tovább mélyítette a politikai-világnézeti szakadás.

Számomra egyértelmű, hogy a Nemzeti Színház szakmán belüli elszigetelődése, vagy ha fordítva fogalmazom, a szakma jelentős irányzatainak a Nemzeti Színházról való eltávolodása a rendszerváltás során törvényszerűen alakult ki, de ebben a fent leírtakból is fakadóan, sokkal nagyobb szerepük van a véletleneknek, a félreértéseknek, a pillanatnyilag kialakult szerencsétlen kényszerpályákon való tévelygéseknek, mint a politikai-világnézeti szembenállásoknak vagy - mint azt sokan vélik - a múltból hozott kölcsönös bizalmatlanságoknak és átkozott előítéletességeknek. Ezt nem is tartanám szükségesnek bizonyítani, talán mégis annyit, hogy a Nemzeti Színházon belül jelenleg is léteznek mindenféle

IVÁNKA CSABA

HOMOK A LEKVÁROS KENYÉREN

A mit eredetileg el akartam mondani, az két gépelt oldal, ami tartalmaz egy provokációt, egy példázatot és egy ezekhez fűzött kommentárt. De előbb muszáj egy-két dolgot elmondanom, hogy véleményemnek háttere legyen.

Itt végül is mindenki a jelenről szólt. Azt hiszem, nem egészen ez volt a kitűzött téma, hanem szerepelt benne a jövő és a múlt is, és valóban, sokan a jövőről és a múltról is elemzészzerűen nagyon sok mindent mondtak. De azt hiszem, hogy valamilyen formában természetesen mindenki a jelenhez kapcsolódott vagy arról be-szélt, vagy arról vitatkozott, vagy a jelenlegi helyzet módosításának lehetőségeit kereste. Nagyon jó ez a békés hangnem, félttem, hogy nem ilyen lesz, nagyon hasznos ez a társalgás, mindenki a jó szándék és a megoldások keresése sugárik. De a hétköznapok nem ilyenek, a hét-köznapok mások, ezt nagyon jól tudjuk mindannyian. Hiszen érdekek harca folyik egy színház és a vele járó pénz megszerzéséért.

Én belülről, a színház társulata szempontjából mondanék néhány dolgot, noha a csatározásokban és a személyes sérelmekben nekem vajmi kevés részem volt, engem soha senki nem bántott, nekem nagyon sok barátom van a színházon belül és kívül is, másként gondolkodó emberek közül is sokan. Itt az a lényeg, hogy a mai békés hangnemből ellentétben a hétköznapok másnyelűek, és engem az érdekel, hogy ezt a csatát egy társulat hogyan éli meg. Mi van és mi lesz a

társulattal, mialatt a feje fölött jönnek-mennek a vezetők és dúlnak a csaták? Miközben ugyanis egy ember elmozdításáért vagy beültetéséért folyik a vagdalkozás, a színészeket mintegy mellékesen sorozatosan méltatlan és ormótlan oldal-vágások érik.

Néhány részletet szeretnék rövidítve felolvasni a '93-as pályázati szövegemből. Azért, mert akkor még felmerült bennem a Németh Antal-i megoldás lehetősége is.

A Nemzeti Színház felügyeleti szerve, munkáltatója a minisztérium, tehát a miniszter, tehát a kormány, tehát az ország mindenkor vezetője. A rendszerváltást megelőzően a többi színházat is erősen kézben tartotta a hatalom, de a többiek mégiscsak hosszabb pórázon mozoghattak. Ez a kicsivel több mozgáster lehetőségete, hogy szabadabb darabválasztással, szabadabb, szemtelenebb hangnemből, szabadabb, érdekesebb előadások jöjjenek létre, amelyek akaratlanul is egyre inkább szembekerültek az úgynevezett hagyományos előadásokkal. Az apró szabadságélményekből táplálkozó szakmai előrelépések odáig vezettek, hogy a legtehetségesebb emberek vezetésével a körjük gyűlő legtehetségesebb csoportok több helyen valósággal megújították, sőt mintegy megelőlegezve a majdani rendszerváltást, lélekben felszabadították a magyar színjátszást, néhány he-

világnézeti, politikai különbségek, szokások és természetes érdekelletetek, de ezek a mindennapi munka közös céljait nemigen befolyásolják, továbbá a különböző színházak különböző gondolkodású művészeinek, dolgozóinak a színházon kívül legtöbb esetben zavartalan személyes és munkakapcsolataik vannak. Tehát úgy tűnik, a szakadék - ilyen értelemben is - csak részben valós. De még ez a félig-meddig látszatszakadás is jelentős teherterhelés a Nemzeti Színházon.

A jelenlegi helyzetben több okból nagyon nehéz igazi minőségi követelményeket állítani a színház művészei elé. Mára a társulat jelentős része olyan emberekből áll, akik egyértelműen, szívvel-lélekkel az úgynevezett nemzeti színházi ügy kedvéért maradtak itt vagy szegődtek ide. (Ezt lényegesnek tartom, még akkor is, ha sokan nem így látják.) Vállalásuk egyértelműen szellemi természetű, hiszen sokuknak módjukban állna máshol, jobb anyagi körülmények között működni, sőt a már tárgyalt kettészakadás miatt itt-létük erkölcsileg is - szakmai és kritikai megbecsülés tekintetében - hátrányt jelent számukra. Ez a probléma gátolja a társulatfejlesztést is: vannak színészek, akik egyszerűen félnek a Nemzeti Színházhoz szerződni, nem merik vállalni ezt a több szempontból hátrányos helyzetet.

Az elhivatottságot érző, valamiféle dacból, csak azért is itt maradó vagy ide szegődő színészeket határozott vagy erőszakos követelésekkel - a kívülről jövő pofonokat tetézve - csak még inkább megbántani vagy tovább keseríteni lehet. Ily módon a vezetőség foglya, kiszolgáltat-

tottja egy helyzetnek, amely nehezíti a minőségi előrelépést, annak ellenére, hogy lényegében mindenki éppen ezt áhítaná. A nagy tudású magyarországi rendezők kívül maradása miatt a külföldi vendégrendezők olykor kényszerű alkalmazása további kiszolgáltatottságot jelent a vezetésnek, hiszen a külföldi vendég, helyzetéből adódóan, idő, pénz és sok más tényező tekintetében optimális feltételeket követelhet. A külföldi vendégrendezők túl gyakori alkalmazása külön teherterhelés a színészek számára is, hiszen munkájuk során állandóan transzponálniuk kell eredményeiket, majd a végeredményt is oly módon, hogy közben mindenben megfeleljenek egy idegen gondolkodásmód, mentalitás, metódus feltételeinek. Különösen fájdalmas (és sajnos többször előfordult), amikor a külföldi vendég „biztosra megy”, garantált „eredményt” akar, s az általa már máshol megrendezett előadást viszi színre; ilyenkor a magyar színészeknek még az alkotás örömeiben sincs részük, kénytelenek megelégedni egy máshol már létrejött előadás szolgai reprodukálásának kétes dicsőségével. Nem csoda tehát, ha a társulat tagjai gyakran érzik úgy, hogy noha az ország úgynevezett első színházáért dolgoznak, erkölcsi, szakmai és anyagi értelemben is sokadrangú „elbánásban” részesülnek.

A színészek számára nincs ekkeserítőbb, demoralizálóbb dolog, mint foghíjas, netán csaknem üres nézőtér előtt játszani, hiszen hatás nélkül a befektetett munka, a művészi szándék, az egész színházi működés értelme kérdőjeleződik meg.

A régi, nagy odafigyeléssel irányított „kultúrpolitika” - akár a minőségtől függetlenül is - el tudta érni, hogy az, aminek sikere kívánatos volt, az siker is lett; az pedig, ami tűrés mellett vagy

netán tiltás dacára jött létre, a közvélemény előtt kétes értékűvé válják vagy megbukjon. Ezt a feladatot segítették megoldani a monopolhelyzetben lévő, rövid pórázon tartott médiumok (reklámmal, értékelésekkel, hangulatkeltéssel, kritikával), tömegmerekben pedig elvégezte a szervezői hálózat, hiszen részben kötelezően, részben manipuláltan, be lehetett hozni a színházba iskolákat, intézményeket, gyárakat, tévészeket, szocialista brigádokat, telefonon akár egyik napról a másikra megrendelt, állami pénzből finanszírozott kultúrautóbusz-konvojokat, hogy az olcsó jegyárakat kifizető nézők előre megszabott, engedélyezett gondolatokhoz, élményekhez jussanak a pénzükért.

A propaganda és a közönségszervező rendszer azonban a régi módon nem működtethető, az eredményes új megoldások felfedezése pedig egyelőre várta magára. Talán beszélünk sem kell az egyéb, legnyilvánvalóbb nehézségekről, amilyen az életszínvonal romlása, a jegyárak emelkedése, a bezárkózás, a kedvetlenség, a kultúra általános devalválódása az olcsóbb vagy sokszor nem is olcsóbb, de bódítóbb (netán hülyítőbb) szellemi és egyéb mámorok-hoz képest.

A Nemzeti Színházba a nézők - bármilyen minőségű, fajsúlyú vagy témájú darab legyen is műsoron - nem óhajtanak elmenni. Ha egyáltalán rászánják magukat, hogy színházjegyvet vásároljanak, akkor már inkább egy elegánsabb színházba fizetnek be. A színház jelenlegi „ideiglenes” épületének környékén lakók is, ha csak tehetik, elköltöznek onnan, akinek pedig nem muszáj, eszébe sem jut arra járni.

A színház közvetlen környezete nem hogy nem vonzó, hanem - nemzeti színházi szempontból - kifejezetten taszító. Szűk, sötét utcákon, járdán parkoló autók és a szemetesek között lavírozva, a közeli kocsmák gyanús kinézetű vendégeitől tartva, kóbor macskák kaján nyávogásától kísérve, a városi kutyák börtönsétájukon elpottyantott jelzéseit átlépve, boldogan érkezik meg a néző a Nemzeti Színház főbejáratához, ahol is egy szűk kis betontéren - a tömény kipufogógázt beszippantva - büszkén felsóhajthat, mert végre szerencsésen célhoz ért; nem hanyta le, nem szúrta le senki, nem lépett bele semmibe, nem esett át semmin, és a többi „versenyzővel” együtt megcsodálhatja, hogyan húz el a nemzeti színjátszás temploma (?) mellett egy nagy, kocka alakú, piszkosvörös, szovjet trolibusz.

Babarczy László, Ivánka Csaba és Csiszár Imre a tanácskozáson (Kleb Attila felvétele)

A budapesti Nemzeti Színháznak törekednie kell arra, hogy ápolja a hagyományokat általános szellemi és színházi értelemben egyaránt, felmutassa a magyar nép kultúrájának egyedi sajátosságait (az örökség feldolgozásával, transz-

Széley Imre és Öze Áron a Tündöklő Jeromosban. Rendező: Ivánka Csaba (1994) (Fábián József felvétele)

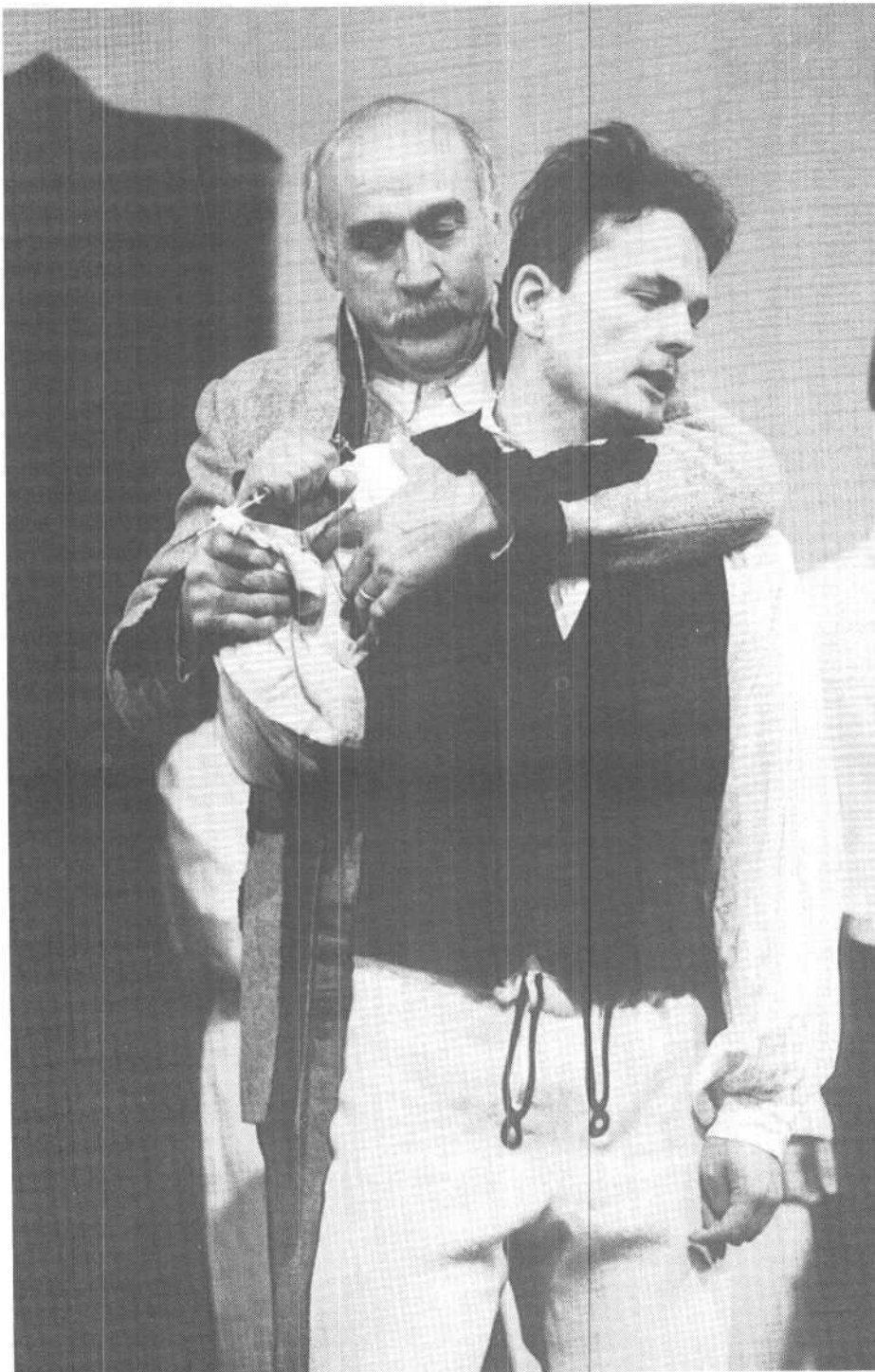
pozíciójával vagy újraalkotásával a mában, tehát a múlt felhasználásával a jelenben hatva), valamint a világszínház minden eredményét felhasználva a múlt és jelen pozitív és negatív példáin keresztül meg kell kísérelnie olyan magas sztos hitet sugározni, amely segít regenerálni a magyar nép önbecsülését, és a jövőépítés vágyának erősítésével képes felszabadítani és mozgósítani a jelen alkotó energiáit.

Mik a teendők? Mindenekelőtt *mindent el kell követni* azért, hogy megszűnjön a Nemzeti Színház szakmán belüli *elszigeteltsége*.

Mindenkinek minden oldalról tennie kell azért, hogy a szakmai és világnézeti szakadás - amennyiben létezik - ne a Nemzeti Színház és a szakma többi része között húzódjék. Mit lehet tenni a Nemzeti Színház oldaláról? A vezetésnek szellemi példaadással befolyásolnia kell a társulat tagjait, hogy a máshol és esetleg más gondolat alapokon létrejött minőséget elfogadják és értékeljék (még akkor is, ha ez fordítva nem így lenne), az igazi művészi eredményeket önmaguk számára is mércének tekintsék, mégpedig azért, hogy egymás túlszárnyalásának vágya a kicsinyes acsarkodások helyett igazi szakmai és művészi versengést hozzon minden résztvevő épülésére. Csak tartós és hiteles példamutatással lehet elérni, hogy - a rendszerváltást követő nagy szellemi iszapbirkózás után - fokozatosan megszűnjenek az alaptalan támadások, elfogadhatóvá és elismertté váljanak a speciális nemzeti színházi feladatok.

A Nemzeti Színházba be kell engedni, be kell hívni, ha kell, be kell csalogatni azokat a meghatározó erejű színházművészeket, akik hajlandók azonosulni a Nemzeti Színház alapvető céljaival, és akik bizonyítottan magas szakmai színvonalat képesek produkálni. E tekintetben szemérmességnek, sértődékenységnek, presztiziskérdéseknek, előítéleteknek helye nincs. A vezetés feladata, hogy a mindennapokban mindent megtegyen a nemzeti színházi funkció létjogosultságának bizonyításáért, a kételkedők meggyőzéséért, a Nemzeti Színház munkájában való részvétel fontosságának hitelesítéséért, a különböző világnézeti emberek közös célért való mozgósításáért, a zavartalan együttműködés biztosításáért.

A szakadásról könnyen kiderülhet, hogy csak repedés vagy csupán vékony választóvonal, amely eddig is létezett, és mindig is létezni fog olyan emberek között, akiknek erőteljes, szuverén személyiségük és sebezhető, szeizmikus érzékenységük a munkaeszközük.

A múltból le kell vonni a tanulságokat. A lojalitás veszélyeket hordoz magában, görcsösségek jelenhetnek meg mind a „hatalom”, mind az „alattvaló” részéről, de a legnagyobb veszély természetesen a karrierista hajlékonyság, amely kontraszelekciót eredményezhet.

Világosan ki kell mondani, hogy egyrészt a mai lojális magatartás nem azonos a néhány évvel ezelőttivel, másrészt, hogy a lojalitásnak nem

elsősorban a hatalom, hanem egy szakmai-eszmei cél érdekeit kell szolgálnia. Színházi értelemben ez azt jelenti, hogy a hatalomnak nem elsősorban a napi politika szerinti lojalitást kell elvárnia, hanem egy eszméhez, szakmai célhoz és minőséghez való hűséget kell erkölcsileg és anyagilag honorálnia, még azt a rizikót is vállalva, hogy esetleg néha kígyót melenget a keblén.

A Nemzeti Színház külső és belső csatározások színhelye. Az intézmény működtetésének jelenlegi alternatívája: a csatározások további, évekre szóló prolongálása avagy, azok megszüntetése céljából, egy konszolidációs vezetés létrehozása.

Véleményem szerint a színház legfontosabb eleme a színész. Rajta keresztül nyilvánul meg az érzélem, az élmény, a katarzis. A szándékot, az eszmét - hatás formájában - ő juttatja el a közönséghez. Az ő munkájának eredményessége, minősége azonnal megmérettetik. Munkájának értelmét (vagy értelmetlenségét) a jelen igazolja. A jövő is a jelen alapján méri a róla megjelent (vagy meg nem jelent) írások, cikkek, kritikák alapján. Állandósult harc, állóháború esetén ő hozza a legnagyobb áldozatot. Minden munkája, egész pályája a semmibe hullhat egy, a történelem által szakított lyukon, s vele együtt ugyanilyen sorsra juthat színházának akár egész korszaka is. Véleményem szerint tehát a színháznak nincs energiája, a színház nem ér rá az elkerülhetetlen napi gondok és konfliktusok mellett az állandósult, politikai indíttatású háborúskodásra.

Elképzelésem szerint a színház vezetésének segítésére olyan emberek kellene, akik minden irányban nyitottak, politikailag függetlenek, szakmai és esztétikai értelemben kapcsolódni tudnak a legújabb színházi törekvésekhez, képesek lebonyolítani egy szellemi értelemben vett nemzedékváltást, ugyanakkor lelki habitusukból fakadóan magától értetődő, szent felelősséget éreznek a megőrzendő vagy újjáteremtendő értékek megítélésében.

Most pedig jön a rövid kis példázat, afféle provokáció, hogy mindenki érzékelhesse, miként élük meg ezt a helyzetet belülről a színészek.

Az ötvenes évek első felében a XI. kerületi Vak Bottyán utca egyik lebombázott házának helyén játszottunk néhányan, kisgyerekek. Egyik társunk egy szelet lekváros kenyéret kapott uzsonnára. Nagy kincs volt ez akkor, éhesek voltunk, el akartuk venni tőle. Körbevettük öten-hatan, de ő magasabb és idősebb volt nálunk, és olyan ügyesen tartotta magasra a kenyéret, hogy sehogyan sem fértünk hozzá. Ekkor széfutottunk, és hogy társunk ne tudja befalni a kenyéret, homoklabdákkal dobáltuk meg. Emlékszem, ahogy a homok, a piszok elcsúfította a gyerek arcát, beleragadt a lekvárba, ehettelenné téve az uzsonnát. A zavaros porfelhő mögött, a sírástól maszatos gyerekarcként otthagytva, hazafutottunk, azzal a kétséges diadallal, hogy ha már nekünk nem jutott, legalább ő sem bírta megenni.

Mondok néhány nevet: Hegedűs D. Géza, Bárdy György, Tahy Tóth László, Halász Judit, Igó Éva, Lukács Sándor, Miklósy György, Eszenyi Enikő, Kern András, Kútvolgyi Erzsébet, Ru-

dolf Péter. Ők és hozzájuk hasonló szakmai rangú és színvonalú színészek alkotják a Vígszínház társulatát. Ez a társulat az ország leggyengébb társulata. Ugye érzik, érzitek a mondat képtelenségét?

Az előbb felsorolt színészek és még sokan mások a társulatban az ország legjobb színészei közé tartoznak, szakmánk és a magyar művészeti élet büszkeségei. Ezennel visszavonom tehát az előbbi, durva provokációnak szánt mondatomat, hiszen ha nem ezt tenném, nem lennék méltó arra, hogy céhünk tagja legyek, és mindannyian jogosan gondolhatnák, hogy nem vagyok normális.

Most mondok néhány másik nevet: Agárdi Gábor, Béres Ilona, Bács Ferenc, Rubold Ödön, Sörös Sándor, Sinkovits Imre, Szakácsi Sándor, Varga Mária, Végh Péter, Őze Áron, Kállai Ferenc, Kozák András, Moór Marianna, Oszter Sándor, Gótz Anna, Hámosi Ildikó, Raksányi Gellért. A most felsorolt színészek hozzájuk hasonló színvonalú és rangú társaikkal egy másik budapesti színház, a Nemzeti Színház társulatát alkotják. Aki erről a társulatról azt állítja, akár szóban, akár írásban, hogy gyenge, az nem méltó arra, hogy céhünk tagja legyen; aki ehhez hasonló tartalmú kijelentést tesz vagy tett, és azt nem vonja vissza, az nem normális.

Gimnazistaként jártam a Blaha Lujza téri épületben mint néző. Ezt felrobbantották. Stúdiós-ként a hatvanas évek vége felé már a jelenlegi ideiglenes épületben statisztáltam, azóta eltelt huszonhat év, és még csak nem is dereng, hogy mikor ér véget a kitelepítés. A Nemzeti Színháznak nincs épülete, csak társulata van és szelle-

me. A társulat erős, az utóbbi évek-évtizedek alatt szervelesen alakult, fejlődött, heterogenitása rejtett erőket takar. A sokfelől érkező tapasztalat, ha jól sáfárkodnak vele, egymás erősítésére használható. Tizenöt éve vagyok tagja a társulatnak, de a huszonvalahány éves távlatot is érzékelve, határozottan kijelentem, hogy a társulat szellemisége jó, minden szépre-jóra nyitott, sőt vágyakozó-várakozó. A kíméletlen és sokszor igazságtalan külső támadások ellenére a színészekben nyoma sincs gyűlölködésnek, inkább könnyes-maszatos arccal, értetlenül szemlélik a homokdobálók kétes diadálát. A társulat nagy része igényes rendezőkre vár, meg akarja mutatni valódi kapacitását.

Tisztelettel kérem a kultuszminisztérium illetékeseit, hogy a vezető posztokra kiírandó pályázatok fő szempontja a társulat és a szellemiség óvása és a szakmai minőség javításának garantálása legyen. Aki ezzel az együttessel nem tud minőségi előadásokat produkálni, az szakmailag nem alkalmas vezetői poszt betöltésére.

Végül arra kérem önmagunkat, szakmabelieket, hogy ne dobáljunk homokgalacsint a lekváros kenyérré, mert bármelyikünknek jut, ha nem is az egész kenyér, csak egy darabja, végül mindannyiunk foga alatt ropogni foga száraz homok. Azt szeretném még hozzáfűzni: akármilyen komoly arcot vágunk is, akármilyen érveket és komoly elméleteket gyártunk és találunk ki, nagyon leegyszerűsítve, és lehet, hogy egy kicsit cinikusan mondva, de végül is mindannyian tudjuk, hogy a lekváros kenyérért csatázzunk. Azt hiszem, ez nem is baj, de azért közben gondoljunk a társulatra is.

KOLTAI TAMÁS

NEMZETI ÉRTÉKLERAKAT

Mialatt mi a magyar Nemzeti Színház elméleti lehetőségeiről tartunk szellemi szeánszt, a londoni Nemzeti Színházban éppen kinevezik a következő igazgatót. Sam Mendesnek hívják. Huszonnyolc éves.

Rendezett egy nagyon jó Shakespeare-Vihart és egy nagyon jó Pinter-Születésnapot, mesélik, akik látták. Ajánlói egyike bizonyos Richard Eyre volt. Foglalkozására nézve az előző igazgató.

Korábban, amikor még nem ültünk le szellemi szeánszt tartani a magyar Nemzeti Színház elméleti lehetőségeiről, a bukaresti Nemzeti Színház igazgatói posztjára visszahívták külföldről Andrei Serbant. Elődje, a kissé konzervatív ízlésű Radu Beligan nagyon erős társulatot hagyott rá. Serban elküldött harminc színészt, és hu-

szonkét másikat szerződötett helyettük. Egy év alatt világhírű színházat csinált. Amikor az együttes történetesen Brazíliába kapott meghívást, az elnöki helikoptert bocsátották a rendelkezésére. A történet színhelye Európa, Románia.

Ugyancsak korábban, amikor még nem ültünk le szellemi szeánszt tartani a magyar Nemzeti Színház elméleti lehetőségeiről, Hamburg városában, tehát nem egy Nemzeti Színházban, hanem annál sokkal kisebb jelentőségű, bár hírneves teátrumban a távozó Peter Zadek utódjául Michael Bogdanovot nevezte ki a helyi hatóság. Gondolom, az utóbbi név a jelen körben nem szorul magyarázatra. Bogdanov azonban nem csinált jó színházat, ezért egy év után fölbontották a szerződését, és elküldték.